

Cik mazas drīkst būt un cik lielām jābūt skolām – šovasar pašvaldību un izglītības politikas veidotāju diskusijās kritēriji pārsijāti no vienas uz otru pusi. Līdzšinējie piedāvājumi

vietvarām nav bijuši pieņemami. Šis mācību gads sāksies kā parasti. Taču uz kādiem kritērijiem balstīt savas turpmākās izvēles un rīcību, šobrīd nezina ne pašvaldības, kas ir skolu dibinātājas, ne ģimenes, kurām ir

bērni, ne pedagogi, kas šos bērnus māca. Pagājušajā nedēļā tapis kārtējais Izglītības un zinātnes ministrijas skolu tīkla reformas piedāvājums. Projektu analizēs un vērtēs, vai tas būs galīgais, protams, vēl nevar pa-

teikt. Taču skolām jāpastāv neatkarīgi no politiskajām peripetijām. Un vietvarām jādomā, kā nodrošināt ikvienam bērnam izglītības pieejamību.

Skolas jā saglabā arī mazapdzīvotos pagastos

Kamēr turpinās pašvaldību un valdības sarunas par kritērijiem, kādām būt skolām, ir saprotams, ka ir lēmumi, par kuriem skaidrībai jābūt jau iespējami ātrāk, lai nodrošinātu izglītības pieejamību un kvalitāti

Jau aizvadītajā mācību gadā Cēsu novadā ik pa laikam izskanēja sarunas par Nītaures, Skujenes un Zaubes pamatskolas nākotni. Tās novadā no pašvaldības dibinātajām skolām ir ar vismazāko audzēkņu skaitu pamatskolas posmā. Pagājušajā gadā septembra sākumā no 1. līdz 9. klasei Nītaures Mūzikas un mākslas pamatskolā mācījās 44 audzēkņi, Skujenes pamatskolā - 37, Zaubes - 45.

“Jā, pašvaldībā esam definējuši, ka ir pagasti, kur jāmeklē risinājumi, kur iedzīvotāju skaits sarūk un pārskatāmā nākotnē nepalielināsies. Un vēl jāvērtē apdzīvotība, attālumi. Lai tādās teritorijās nodrošinātu izglītības pieejamību, jāmeklē hibrīdi, alternatīvi varianti,” uzsver A.Egliņš-Eglītis un pastāsta, ka tiek apsvērta iespēja veidot šo trīs skolu apvienību jeb klāsteri. “Tas nozīmē, ka trīs skolas kopā plāno pedagogiskos, administratīvos resursus, ka ir kopīga pārvaldība, bet izglītības īstenošanas vietas

saglabājas trīs. Tiekoties ar iedzīvotājiem, pašvaldība jautājusi, kā vērtē šādu modeli. Attieksme ir dažāda, ir cilvēki, kas uz to raugās ar bažām, ir iedzīvotāji, kas saka, ka jāizmanto viss pilnais arsenāls, kas ir mūsu rokās, lai nodrošinātu pamatskolas pastāvēšanu pagastā. Jo skaidrs, ka ar tik kritiski mazu skolēnu skaitu būs grūti pamatot šo mācību iestāžu saglabāšanu ilgtermiņā,” pauž A.Egliņš-Eglītis.

Skolās ar ļoti mazu audzēkņu skaitu nav iespējams nodrošināt apmierinošu darba samaksu pedagogiem, jo mazas slodzes, tas ir vispārzināms, mazāk zināms, ka pašvaldībai nākas dotēt izglītības procesu, lai mazās skolas varētu izpildīt mācību plānu. Bet tie ir līdzekļi, ko varētu izlietot citām, tiešajām vietvaras funkcijām. Tāpat pašvaldības nevar atļauties katrā mazajā mācību iestādē izveidot tādu materiāli tehnisko bāzi, kādu prasa jaunais Izglītības likums, tās būtu ļoti lielas izmaksas ļoti nelielam audzēkņu skaitam.

Vērtējot triju skolu apvienības iespējas, A.Egliņš-Eglītis pauž, ka kopā varētu būt apmēram 130 pamatskolēni. Pieskaitot pirmsskolēnus, kuru grupas ir visās trijās mācību iestādēs, veidojas skola ar 250 audzēkņiem. “Tā jau ir iespēja nodrošināt visus vajadzīgos pedagogiskos resursus, pilnu slodzi gan atbalsta personālam, gan skolotājiem, līdz ar to konkurētspējīgu darba samaksu arī STEM* priekšmetu pasniedzējiem,” saka A.Egliņš-Eglītis.

Bāzes vieta STEM priekšmetu stundām, visticamāk, būtu Nītaures pamatskola, kuru paredzēts pārbūvēt, uzlabojot ēkas energoefektivitāti. Lēmums par

to pieņemts, pašvaldība jau iesniegusi pieteikumu Centrālajā finanšu un līgumu par finansējuma ieguvī. Projekta kopējās izmaksas 2, 881 miljoni eiro, no kurām Eiropas Reģionālā attīstības fonda līdzfinansējums - 757 tūkst. eiro. Vērienīgajai pārbūvei sekos mūsdienīgs klašu iekārtojums. “Nītaurē būtu mācību plāna apgūvei atbilstoši aprīkoti STEM priekšmetu kabineti. Visām trim skolām sadarbojoties un izmantojot šo bāzi, varēs mērķtiecīgi plānot mācību procesu, izmantot pedagogiskos resursus,” saka L.Markus-Narvila un vērtē, ka Nītaure būtu labākais risinājums arī no mobilitātes viedokļa. Proti, no Skujenes un Zaubes līdz Nītaure ir līdzīgs attālums, iespējams veikt organizēt un nodrošināt skolēnu pārvadājumus.

“Skolu apvienība būtu tas veids, kādā mēs kā pašvaldība konkrētā teritorijā nodrošinām izglītības pieejamību un kvalitāti,” vērtē L.Markus-Narvila un uzsver: “Nevaram skolu tīklu matemātiski šķērēt, jāskatās, kādā apmērā un formātā var nodrošināt izglītības pieejamību, tas ir mūsu pienākums.”

Lēmumu par Nītaures, Skujenes un Zaubes skolu reorganizāciju un vienas iestādes veidošanu pašvaldība plāno pieņemt līdz gada beigām. “Atbilstoši likumam lēmums, kas stāties spēkā no 2024./2025. mācību gada, būtu jāpieņem līdz 2024.gada februārim, bet es gribētu, lai to pieņemam šajā kalendārajā gadā. Visi to gaida - pedagogi, skolēnu vecāki un gan jau arī skolēni. Svarīgi, lai būtu skaidrība, pie kā strādājam un ko katrs darām,” tā A.Egliņš-Eglītis, tomēr piebilst:

“Mēs, protams, nezinām, vai tas viss tieši tā izdosies, bet šis ir variants, kas var saglabāt izglītības pieejamību konkrētajās vietās.”

Pārdomām ir jautājums, kā visām trim skolām nezaudēt identitāti. A.Egliņš-Eglītis kā risinājumu saskata iespēju kopā ar jaunās iestādes nosaukumu katrai skolai atstāt arī pašreizējo. “Tam nepieciešams izstrādāt atbilstošus normatīvos aktus, bet tas jau ir ministrijas un likumdevēju jautājums,” saka A.Egliņš-Eglītis un pauž, ka no Izglītības un zinātnes ministrijas gaida arī vadlīnijas, kā rīkoties šādos skolu reorganizācijas procesos.

Pie mazajām pamatskolām novadā pieskaitāma arī Rāmuļu skola, kurā 2022.gada septembrī bija 57 audzēkņi. Tā ir mācību iestāde, kas piedāvā pamatizglītību apgūt arī attālināti, un līdz šim te bija internāts, audzēkņi varēja nakšņot. Internātu ar jūlija domes deputātu lēmumu nolēma likvidēt. Kāda turpmāk būs šīs skolas vieta novadā?

“Internāts kā pakalpojums

zaudējis savu būtību. Mūsdienā sabiedrība orientējas uz vajadzību bērnam augt ģimeniskā vidē. Taču Rāmuļu skolai novada izglītības ekosistēmā ir īpaša vieta, te uzņem izglītojamus, kuri nevar iekļauties lielās skolās vai lielās klasēs, kuriem ir zināmi robi mācībās. Pašvaldība augstu novērtē Rāmuļu skolas pedagogu ieguldījumu, taču jāvērtē situācija kopumā, arī vide, kurā bērni mācās. Lai Rāmuļos to izveidotu mūsdienīgu un pieejamu, vajadzīgi milzīgi ieguldījumi, jo, piemēram, skolā vēl ir krāsns apkure, kurina ar malku,” saka A.Egliņš-Eglītis un pastāsta, ka Rāmuļu skolā vairāk nekā puse audzēkņu brauc no Cēsīm.

“Domāju, Rāmuļi jāvērtē kontekstā ar citām novada izglītības iestādēm, tajā skaitā Drabešu Jauno pamatskolu. Arī tur skolēnam nodrošina individuālu pieeju, nav lielas klases. Taču izšķirošais būs šis mācību gads, redzēsim, kāds būs audzēkņu skaits. Protams, Rāmuļu skolas tālākā virzība nav viegls jautājums, tur ir pietiekami daudz bērnu, kuri neieklaujas tipiskajā skolēnu plūsmā un katram vajadzīga īpaša attieksme,” saka A.Egliņš-Eglītis.

* STEM - (no angļu val. Science, Technology, Engineering and Mathematics) apzīmējums zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas mācību priekšmetiem

FAKTI

CIK LAIKA JĀPAVADA CEĻĀ

Zaube – Nītaure: 11 km, brauciens aizņem apmēram 8 minūtes

Skujene-Nītaure: 14,3 km. Brauciens aizņem apmēram 9 minūtes

Vecskujene -Nītaure: attālums 27 km, brauciens aizņem apmēram 18 minūtes

Aprēķināti portālā lv.toponavi.com

Matemātika paklupināja devītklasniekus

Centralizēto eksāmenu rezultāti noteikti nav objektīvāks rādītājs mācību iestādes sniegtās izglītības kvalitātei, tomēr zināmu ieskatu tie sniedz. Pamatskolu beidzēji gala pārbaudījumu šogad pirmo reizi kārtēja centralizēti. Kad kļuva zināms, kā skolēniem tajos veicies, publiskajā telpā izskanēja liels satraukums, īpaši par matemātiku uzrādīto sniegumu. Arī Cēsu novadā tas neiepriecināja ne pedagogus, ne pašus skolu beidzējus. Vidējais rezultāts matemātikā novada mācību iestādēs bija 41,1%, zemāks par vidējo rādītāji valstī –

51%. Sešās novada skolās tas nesasniedza 30%, un tās visas diemžēl ir nelielās skolas ar mazu audzēkņu skaitu, atrodas laukos.

Taču ir arī labi piemēri, Zaubes pamatskolā matemātikas eksāmenā vidējais rezultāts 52%, un jāpiebilst, ka to kārtēja tikai divi skolēni. Labs matemātikas eksāmena vidējais sniegums ir vēl vienā novada mācību iestādē, kur 9.klases beigšanas eksāmenos piedalījās neliels audzēkņu skaits – seši skolēni, tā ir Cēsu Bērzaines pamatskola -attīstības centrs (no šī mācību gada – Bērzaines pamatskola). Šai sko-

lai vidējais rezultāts matemātikas pārbaudījumā - 61,7% - ir turpat līdzās ģimnāzijas pamatskolas kursu beigušajiem. Draudzīgā Aicinājuma Valsts ģimnāzijā devītklasnieki šajā centralizētajā eksāmenā ieguva vidēji 65,1%, Cēsu Valsts ģimnāzijā - 77,4%.

Valsts pārbaudījumam devītklasniekus gatavoja laikus. “Druva” jau rakstīja, ka pašvaldības Izglītības pārvalde organizēja diagnostisko darbu matemātikā, kas jāva sagatavoties centralizētajam eksāmenam. Izglītības pārvaldes vadītāja Linda Markus-Narvila atklāj, ka līdzīgi

rīkosies nākamajā gadā un, iespējams, diagnosticējošo darbu organizēs arī citos mācību priekšmetos, kuros jākārtos valsts pārbaudījums. Viņa arī uzsver, ka kopā ar kolēģiem tiks vērtēts, kāds atbalsts nepieciešams mācību iestādēm.

“Šis gads būs kā atskaites punkts, lai vērtētu katru mācību iestādi atsevišķi. Meklēsim, kas ir tie klupšanas akmeņi, lai varam reaģēt uz konkrētām situācijām, lai redzam, kur mums jānāk talkā. Analizēsim, vai tas saistīts ar pedagogisko resursu, cik katra skola ieguldījusi atbalsta pasākumos skolēniem, kādas

ir bijušas individuālās vajadzības,” saka L.Markus-Narvila. □

Lappusi sagatavoja **ANDRA GAŅĒ**

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenošanas izdevniecība SIA "Cēsu Druva".